

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik IV., št. 42.
Četrtna številka „NAPREJA“
izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetško-delavske zveze.

Stane letno 36— Din, mesečno 3— Din.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168.
Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din.
Oglaš: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

NA POHODU!

Naša stranka je svoj preporod srečno prestala. Pomlajena in razčiščena stopa na plan, da v neizprosni boju za svoj program zbere čim najširše množice delavnega ljudstva pod svojimi zastavami.

V vsako stranko se poleg poštenjavkov natepejo tudi ljudje, ki niso prišli v njo radi njenega programa, temveč radi koristolovstva ali častihlepnosti. Pri tem tudi socialistične stranke nimajo izjeme, kajti naši odbori ne vidijo novemu članu v srce, ko ga sprejemajo v stranko. In dokler bodo koristolovci ali drugi nepoštenjaki na svetu, toliko časa bodo imele tudi socialistične stranke z njimi preglavice. To je dejstvo, pred katerim ne smemo zatiskati oči in s katerim moramo kot trezni ljudje računati.

Ali eno posebnost pa imajo socialistične stranke — če so res socialistične — in to je da so se do sedaj še vedno znale otresti ljudi, ki so z nepravilnim delom dokazali, da v stranko ne spadajo.

Slovenski socialisti in menda drugi tudi, smo imeli eno precejšnjo napako namreč, da smo pri sprejemu novih članov premalo pazili, koga sprejemamo. Kajti dotedanje življenje dotičnika, ki v stranko pristopa, tudi marsikaj pove, kakšen značaj ima. Seveda ne smemo nikomur odrekati vstopa, četudi je bil še pred kratkim zagrižen naš nasprotnik. Pravico spreobrnjenja moramo vsakomur dovoliti in priznati. **če je to spreobrnjenje**

res odkritosrčno. Dolžnost naša pa je, da delo in življenje takih sodrugov nekoliko bolj nadzorujemo kajti boljše je kakega neznačajnega prej odstraniti, kakor pa čakati, da se ukorenini.

Sicer nas bodo nekateri nasprotniki zopet hoteli osmešiti; češ, socialisti hočejo gledati svojim članom v žep. Mi to potrjujemo. Mi imamo v programu, da bomo, ko bomo le dovolj močni, pogledali v knjige in žep kapitalistov. Kdor pa hoče gledati drugemu v žep, mora pa najprvo sam pokazati svojega, sicer nima pravice zahtevati tega od drugih.

Pa še več. Po žepu se prav mnogokrat spozna kakšen je dotični človek, ki ta žep nosi. Odkrito povedano, da bomo onega človeka, ki zasluži na mesec 6000 kron, pa jih 8000 K potroši, pričeli sumiti, da ali slabo gospodari, ker si denar izposoja, ali pa, kar je še hujše, da goljufa ali krađe.

To je naše stališče, to stališče je v stranki zmagalo, zato smo prepričani, da čakajo našo stranko boljši časi, kakor jih je imela do sedaj.

Radi čiščenja smo nekaj članstva zgubili. Mnoge smo zgubili zato, ker nas niso razumeli, nekatere pa tudi zato, ker smo jih v svoji gorečnosti nehote oplazili z metlo.

Oboji se bodo vrnili kmalu, takoj, ko bodo videli, da je stvar drugačna, kakor so oni mislili! Vkljub vsemu nam je pa

ostalo preko 100 krajevnih organizacij, ki pa niso več one mehkužne organizacije kakor nekdanj, temveč so armada, ki ve, kaj hoče, ki ima enotno fronto in enotno prostovoljno, revolucionarno disciplino.

Že čutimo kako blagodejno ta enotna volja v stranki upliva. Vsa tista po nepotrebnem zgubljena energija, ki smo jo porabili, da smo pomirili in zlepili spore, danes v tem, jutri v onem kraju, vse te zgubljene moči smo sedaj v stanu izrabiti za strankine akcije.

Bil je pa tudi že skrajni čas, da smo odpravili tisto skregano bratovščino v stranki.

Živimo v veliki dobi, ko drve dogodki kakor človeška misel. Razvoj je v tako naglem tempu, da se sedaj dogode v par dneh stvari, katere bi v prejšnjih časih desetletja zaman pričakovali.

Zato mora imeti strankina ladja dobro krmilo, če noče, da jo razburkani dogodki razbijejo na kose. Stranka se mora vsakemu novemu dogodku takoj prilagoditi, brez dobre organizacije in discipline pa to ni mogoče.

Zato smo na te stvari polagali toliko važnosti, prepričani smo tudi, da bo bodočnost potrdila, kako prav smo imeli.

Po preporodu v naši stranki stopamo z novimi svežimi močmi v boj. Prvi boji, ki ga bomo izvojevali po preporodu bodo občinske volitve v Ljubljani. Ta boj bo tudi pokazal, kaj zmore tudi majhna skupina ljudi, če delajo po enotnem načrtu. V tem boju se bodo pomerile sveže

JANKO TELBAN:

Za košček kruha.

Listje je rumenelo in padalo na tla, da segnije kakor v življenju onemogel stavec, ko mu poteče doba delovanja v stvarstvu ter zrumeni in ugasne, ko sem se neke nedelje podal iz velikomestnega zidovja v okolico med prosto naravo. Sonce je z zadnjimi žarki zlatilo gozdove in božalo zapoznele cvetke, kakor bi jim hotelo reči: »Napijite se moje svetlobe, ločim se od vas za dolgo dobo.« Jesenski vzduh je vel čez plan in se vsrkaval v telo, obleko in pljuča, kakor bi se bal, da ga uniči bižaloča se zima. Vseovsodi krik in vik izletnikov.

Med to vrvenje sem se pomešal in letal po gozdih in travnikih, tekmoval sem z vetrom, saj je bila duša prosta skrbni vojaške discipline, saj za par ur svoboda v svobodni naravi. Toda kratka je bila doba in večerni mrak je padal na zemljo, ko sem se vračal nazaj v verige vsakdanjosti. Težak vzduh se mi je vlegel na prsa, mimo mene so hiteli ljudje v dragih kožuhih, bledih lic, po vsakovrstnih zabavališčih. Na klopi v parku je sedel de-

lavce, mogoče je bil tudi postopač, kakor jih nazivljejo boljši krogi, kateremu morda usoda pri njegovi najboljši volji ni dala kruha za vsakdanjo potrebo. Skozi lahen suknič mu je vlekla jesenska burja. Dal mu bil mal dar, pa kaj, ko sam nisem imel več kakor za črno kavo.

Iz kavarne so se slišali zvoki ciganske muzike, lahno božajoče in zopet strastno kipeče v daljavo, v prostost, v temne gozdove, vedno naprej in naprej, v nestalnost, kakor je nestalno življenje cigana.

Duh po tobaku in parfumu mi je udaril nasproti, ko sem vstopil. Elegantne dame v dragocenih toaletah so koketirale z blaziranimi gospodi, ki so se mi zdeli kakor obrbite opice, ako jih postaviš na parket. Bogastvo in razkošje je kraljevalo v dvorani, raz dijamantov pa je kapala rudeča kri na delavca, sedečega v mestnem parku.

Vedel sem, da ne spadam v to družbo, vendar kot vojaku mi vstop ni bil zabranjen. Sam sem sedel pri mizi v kotu in misli so hitele po akordih godbe preko tega vrvenja v daljavo...

»Dovoljeno?«

»Prosim! Prosim!«

K moji mizi je prisedla ženska, stara kakih šestindvajset let, bohotne postave, na obrazu se ji je poznala starost preko njenih let in blesk oči ni bil tisti, ki sem ga bil navajen gledati tam zunaj. Obleka, dasi čedna, ni pristojala v to družbo.

»Dolžnost olike zahteva, da se vam predstavim, dragi gospod,« me je nagoovorila. »pa čemu, ime mi je Fani, drugo vas tako ne zanima. Tudi jaz vas ne vprašam po imenu, ker danes sediva tukaj skupaj, jutri naju odnese življenje zopet v svoj vrtinec in nikdar več se ne bova videla. Morda se vam bo čudno zdelo, da sem prisedla ravno k vam, ko jih je toliko tukaj, toda od vas veje duh po gozdovih in travnikih, ki sem jih tako ljubila, ki so pa zame izgubljeni, dokler ne utonem v vrtincu usode.«

»V vrtincu usode, zakaj?«

I.

»Nisem bila rojena v tem velikem mestu. Moja zibelka je tekla tam daleč na kmetih med zelenimi gozdovi, sredi žitnega polja v majhni vasi. Oče moj in mati sta bila delavca pri nekem velepo-

naše moči in dokazale, da so imeli prav oni, ki so priporočali, naj stranko sami izčistimo, predno jo nam bodo drugi. Mi smo to storili in danes lahko z veseljem ugotovimo, da smo mi edina stranka v Ljubljani, ki je svojo krizo že prebolela, dočim se nahajajo vse druge sredi najhujšega vrenja.

Mi gremo sami proti vsem tem strankam in trdno smo uverjeni, da naši udarci niso še nikoli tako boleli kakor bodo sedaj.

Bodočnost bo pokazala!

Zunanja politika.

(Govor posl. sođr. Etbina Kristana v proračunski debati v ministrstvu za zunanje zadeve v Narodni skupščini.)

Italija je zamenjala vlogo nekdanje Avstrije.

Ena teh naših nekdanjih zaveznic, ki jih vsi dobro poznajo, je Italija, ki stoji v računih še danes kot naša zaveznica. (Medklic: Velika zaveznica!) ... Da, velika zaveznica... Mislim, da vsaj v tej stvari ne more biti več človeka v deželi, ki bi se dal zavarovati z besedami. Vsaj to je jasan slučaj, v katerem lahko vidimo, da služi v diplomaciji beseda za to, da skriva misel. Italija kot naša zaveznica je danes vendar naša največja sovražnica... (Medklic: In naša največja nevarnost.) ... In skoraj največja naša nevarnost. Tudi če bi bile razmere v Italiji drugačne, nego so, tudi če ne bi bil položaj tam tak, da ne moremo vedeti, ali ne za vlada fašizem jutri tudi službeno v Italiji, tudi če ne bi bilo stanje tako, da je vlada ustvarila organizacijo nasilstva in je danes sama vlada v nevarnosti pred to organizacijo, pred svojim lastnim otrokom — v vsakem slučaju bi Italija po položaju, kakršen je ustvarjen zlasti z rapalsko pogodbo, morala biti naša nasprotnica in naša nevarnost.

Mora, gospodje, zaradi tega, ker odločujejo tudi v občevanju držav interes. Mora, gospodje, ker je nemogoče verjeti, da bi se Trst ali Zader mogel držati v mejah, ki obstajajo danes. Vsi vemo, da Trst ne more živeti od Italije, ampak da potrebuje za svoje življenje centralno Evropo. Prav tako tudi vsi skupaj ne moremo biti taki otroci, da bi verjeli, da mo-

re Zader osamljen otoček na tujem ozemlju, živeti sam za sebe brez svojega naravnega ozadja. Ta Zader, gospodje, ne more Italiji služiti za nič drugega, kakor za desko, ki se pri telovadbi rabi za odskakovanje, kar imenujejo Nemci »Sprungbrett«. Izhodna točka za prodiranje Italije na Balkan je to, Italija je danes enostavno zamenjala vlogo nekdanje Avstrije. Italija, gospodje, je država, ki se je razvijala veliko počasneje od drugih zapadnih in severnih dežel v Evropi; toda sedaj bi rada, kljub temu, da njene domače razmere nikakor niso dozorele, dosegla te dežele, da bi okrepčala svojo industrijo in trgovino, da bi si ustvarila trge in kolonije. In zaradi tega se je spuščala že v razne pustolovščine. Imela je svojo abesinsko blamažo, svojo pustolovščino v Tripolitaciji — toda, gospodje, bližji od vsega tega ji je Balkan in njene oči strme na Balkan. Tisti čas, ko je prestopila jadransko morje, ko je dobila oporišče na tej strani Jadrana, z namenom, da razvije tukaj kapitalistično trgovino, je morala sprejeti tudi velikopotezno kapitalistično, imperialistično politiko. Ne bo se mogla zadovoljiti s tem, kar nam je enkrat ugrabila, ampak če hoče to obdržati, mora iti dalje. In kakor je nekdanj Avstrija, podprta od Nemčije in skupaj z Nemčijo iz gospodarsko političnih razlogov stremela na Solun, tako stremi danes Italija preko našega telesa k Egejskemu in Črnemu morju. In kakor vedno bo tudi njenemu trgovcu sledil vojak. In gospodje, če se prej ne izpremeni nekaj velikega na svetu, se bojim, da postane ta naša dežela še enkrat torišče krvavih bojov, tudi če bi mi sami bili najmiroljubnejši pacifisti vsega sveta.

Obstajajo pač nekatere druge možnosti, gospodje. V Italiji je mogoča revolucija tudi revolucija, ki bi bila pravičnost in nam v prid. Mogoče je izprememba sistema v Evropi. Mogoči so nepredvideni slučajji. Ali razumeti moramo, kam drže tendence, ki vladajo danes in ki izvirajo iz današnjega razmerja interesov. In če se razvijajo stvari, kakor stoje danes, v enaki smeri, bi morali priti do tega, da bi Italija hotela izvršiti svoje namene. In tedaj druge kapitalistične sile, ki so s svojo trgovino enako interesirane na Balkanu, ne bi vprašale nas, ampak same ne bodo trpele, da bi se tukaj ustalila sila, ki

preslabe, da bi se ji uprle. Ne vem, ako me je tudi on ljubil, toda zatrieval mi je, da me ljubi. Samo enkrat mi je pisal in ta list nosim vedno s seboj ter ga hranim kakor zaklad, da se ne umaže v močvirju blata, kakor sem se jaz.

Izza nedrij je izvlekla skrbno zaviti list ter mi ga podala.

»Draga Fani!

Življenje samo je trenotek kratek, ki mimo hiti in sredi moči vstaja dan, mladosti ni...

Ob rami rama stopa čez valove v daljno plan. v sreči kratki zasije pomladni dan...

Srčna hvala za Tvoje pismo, močno me je razveselilo, kakor bi posijalo skozi težke meglene oblake jutranje solnce in razjasnilo se je v duši ko so njegovi žarki pregnali temoto osamelosti.

Zvoki polne poezije, na brenkajočih strunah moč upanja hiti v daljavo, v nepregledno daljo in se ustavi na polju med

bi ji mogla iztisniti. Nevarnost, gospodje, tiči v tem, da ima tukaj večje število tujih sil velike in mnogobrojne kapitalistične interese, da so tukaj možnosti, za katere se bojujejo te tuje sile.

Kdaj bo naša država popolna.

Kaj pa, gospodje, delamo mi, da bi se mogli bolje upreti tej nevarnosti? Kolikor morejo ljudje sploh regulirati reči, je ena sama možnost, s katero bi se mogel pojačiti naš položaj in vsaj deloma oslabiti apetit tujih imperialističnih sil. To bi bila ureditev razmer na Balkanu; in da tuje sile, da naši sovražniki to razumejo, se najbolje vidi po tem, da naravnost tekmujejo v tem, da preprečijo ureditev.

Včeraj nam je gospod minister pripovedoval, da se polagoma in stopnjema urejuje položaj v Albaniji. In meni bi bilo res zelo ljubo, če bi mogel videti resnično mirno urejeno, močno in neodvisno Albanijo. Toda gospod minister ni govoril o tem, o čemer je njemu nemara nekoliko težko govoriti. Mi pa imamo pravico in dolžnost govoriti tudi o tem in povedati, da imamo drugega sosedu, ki stori vse, kar je v njegovih močeh, da bi preprečil to ureditev Albanije. Današnja službena Italija ima koristi v tem, da ne bi bilo v Albaniji reda in miru. Koristi ima v tem, prvič ker ima sama velike namene z Albanijo, v drugi vrsti pa zato, ker bi urejena Albanija pomenila velik korak bližje k ureditvi balkanskih razmer. In, gospodje, kolikorkoli imamo razloga pritoževati se zaradi razmer na Bolgarskem, vendar ne smemo pozabiti, da tudi to ni politika bolgarskega naroda, ampak da dela tudi uradna Bolgarska že dolgo in v mnogih slučajih pod tujimi vplivi, in lahko smo prepričani, da obstajajo ti vplivi še vedno in da so aktivni, tudi na škodo bolgarskega naroda samega. S tem je treba, da računamo mi in Bolgari in vsi balkanski narodi in v tem je temeljni problem naše zunanje politike.

Dokler ne pridejo vsi balkanski narodi do tega da se morajo osvoboditi slabih tujih vplivov in da morajo sami med sabo uresničiti najtesnejše stike in ustvariti vzajemno prijateljstvo, dotlej bo vsak posamezni narod na Balkanu v nevarnosti. To velja enako za nas kakor za Bolgare, za Arnavte in Grke, za vse narode, ki žive na balkanskem polotoku.

Žitnim klasjem in poljubuje zlate lase ob lahnih udarcih božajočega vetra v daljavi...

Zapel je slavček, mesečna noč je razlila svetlobo po naravi, temne sence kakor pošasti so priplezale iz grmovja in niso mogle uničiti, kar je ostalo lepega in svetlega v duši ljubezni...

»Tako mi je pisal takrat. Še enkrat sva se srečala, a potem ga nisem videla več, utonil je v vsakdanosti in meni sta ostala nanj samo spomin in bridkost... Bila sem mati. Cela vas se je zgražala nad menoj, edino sosedov Janez mi je stal na strani s svojo ljubeznijo. Njega so dolžili moje nesreče. Težke so bile tiste ure takrat, katerim so sledili dnevi polni tuge, osamelosti in obupa...

Komaj je svet spoznal moj greh, je že unrl.

II.

Zgodaj v jutro nekega dne sem vezala svojo culo, poslovila se od očeta in matere gozdov in žitnega polja. Vsak prostorček svoje sreče sem obiskala, katera je v mojem življenju trajala samo trenutek. Na griču sem vrgla še en po-

sestniku. Stanovali smo v mali kajži in vendar sta bila roditelja zadovoljna s tem malim, kar jima je nudilo življenje. Jaz sem rasla z vaškimi otroci, živela sem naprej brez skrbi, a vedela nisem še takrat, da se je marsikaterega kosa kruha držala posušena solza.

Dejali so mi, da sem bila lepa, zato sem imela tudi veliko častilcev. Posebno sosedov Janez mi je izkazoval vse mogoče usluge, vendar ga nisem mogla ljubiti, imel je preveč sanjave oči in žuljave roke.

Nekega dne sem srečala gospodarjevega sina (pri katerem so delali moji stariši) v gozdu. Prijazno se mi je nasmehnil, prijel me je za podbradek in me gledal dolgo, zelo dolgo... Meni je postalo vroče, nasmejala sem se ter zbežala domov. Brez spanja sem prebila noč, njegova podoba mi je stala vedno pred očmi. Črni lasje so mu padali raz čelo, njegova sloka postava je objemala moje sanje do ranega jutra. Zopet me je vleklo v gozd, dan za dnevom. In našla sva se. Vedela sem, da mu ne morem postati žena nikdar, a sladkost ljubezni je bila tako močna, da so bile moje moči

Gospodje, jaz ne mislim, da more minister za zunanje zadeve storiti kaj preko svoje moči ali preko moči naroda. Ne verujem v tezo stare diplomacije da je v zunanji politiki vse odvisno od neke skrivnostne umetnosti posameznega državnika. In tudi v vprašanju zunanje politike nikomur ne očitam, da ni dosegel uspehov, katerih dosega ni odvisna le od njega samega. In želel bi, da ne bom napadno razumevan, ker se je včasih res težko tako točno in jasno izraziti, kakor bi človek sam želel.

Razumem, kakšen je položaj v južni Srbiji; vem, kaj se od nasprotne strani dela, da bi se to vprašanje vzdržalo kot nerešen problem. Precej poznam tiste grehe ki se delajo na Bolgarskem. Toda kljub temu, gospodje, želim, da se ne bi pri nas nikdar pozabilo, da je rešitev balkanskih vprašanih enako v našem interesu kakor v interesu ostalih balkanskih narodov, in da moramo, iskaloči svoje pravice in ščiteči svoje pravice, vendar vedno delati na tem da prepričamo tudi tiste, ki so danes napačnega mišljenja, da morajo z nami skupaj gledati, da se rešijo vsa ta vprašanja tako, kakor je treba, da se rešijo v vzajemnem interesu.

Gospodje, naša država bo več ali manj izven nevarnosti šele tedaj, kadar bo ves Balkan izven nevarnosti. In zdi se mi, da bo naša država šele tedaj popolna, kadar pridemo še do neke širše združitve in kadar bodo neki deli, ki so nam bili včasih sovražni in so nam deloma še danes neprijazni, tako daleč, da bodo pripravljeni vstopiti z nami v skupnost, v zvezo federacijo, v eno državo ali naj se že imenuje kakorkoli se hoče — za ime ne vprašujem — v eno enoto, ki bi obsegala vse ozemlje od jadranskega do egejskega in črnega morja. (Andrija Pavlovič: Ali se to vjema s socializmom?) Ne bojte se, gospod kolega, jaz sem socialist, Karl Marx, ki je menda bil socialist, je priznaval balkanski polotok Jugoslovanom v času ko je izgledalo, kakor bi bila vsaka taka ideja velika utopija. Celo Carigrad je pripisoval Jugoslovanom... Vsekakor bi naša politika morala to imeti pred očmi in od svoje strani storiti, kar je mogoče, da se prijateljsko pride do tega cilja.

Naši zavezniki in mi, Mala antanta.
Gospodje, kar se tiče naše zunanje politike, vem dobro, da ne more država,

gled nazaj na mladostne livade, še en obljem cele duše sanjam pomladi in odšla sem, kakor jih je šlo že pred mano tisoče in tisoče v tujino za kruhom, na hrbtu teho sramote onih ki so pljuvali name, a sami niso bili nič boljši.

Velikomestno življenje me je objelo. Celi dan sem iskala službe. Ti so dejali čez teden dni, drugim sem se zdela prekmehčka in tako sem na večer vsa utrujena zaspala na klopi v mestnem parku. Drugi in tretji dan mi ni šlo nič boljše. Denar sem porabila za vožnjo in glad se je naselil v moj želodec.

»Gospod, ali veste kaj je to glad?«
(Do takrat res še nisem vedel).

»Telesne moči vam začnejo pojemati, zebe vas, v duši se porodi nepremagljivo poželjenje po grižljaju, iluzije vstajajo pred očmi, stegneta roko po kosu kruha in primete prazen zrak. Notranjost postane lahka kakor prazna škatlja, udje postajajo mrtvi, poželjenje pa vrta v glavni možganih in živcih, kakor črv sredi hrastovega lesa...«

Tako sem napol v omotici tavalala koncem tedna po ulici. Deseta ura je že odbila in plinove svetilke so gorele in ni-

ki je majhna kakor naša, majhna s stališča velikih sil, voditi povsem samostalne politike. Bila bi utopija zahtevati, kar je stvarno nemogoče. Toda, gospodje, vendar mislim, da ni prav, da se enostavno postavljamo v službo nekih sil, ki nam lahko od slučaja do slučaja pokažejo prijazen obraz, ki pa ne morejo čutiti resnične ljubezni do nas, zakaj v politiki, gospodje, sploh ni prostora za besedo ljubezen. V politiki odločujejo interesi. Ti interesi so lahko navedli zaveznike, da so nam postali zavezniki in nas porabili; a tudi takrat, ko so nam bili vojni zavezniki, jim ni bilo toliko na tem ležeče, da bi rešili Srbijo, da bi rešili Jugoslovane, kolikor na tem, da rešijo sebe. Podpirajte ta narod so hoteli prepričati svojim konkurentom, da bi postali tako veliki in si na Balkanu utrdili tak položaj, da bi mogli njim postati nevarni. Gotovo je v takem slučaju treba izrabiti položaj, kakršen se ustvarja; ne smemo se pa varati, da nam bo kakšna sila, ki nam je enkrat — v svojem interesu — bila prijazna, v vsakem slučaju prijateljska. Zakaj, gospodje, če bi bilo tu kaj resnega prijateljstva, če bi bilo tu kaj ljubezni, ne bi bili Anglija in Francija nikdar mogli dovoliti, da se nam je storila od strani Italije črna krivica. (Ploskanje na levice in desnici.) da se okrade tista dežela, ki je pomagala rešiti Italijo. (Vojni Brkič: Tako je! — Dr. Ivanič: Ni tako!) ...Kako da ni tako? Ali je Italija taka sila, da sta se je Francija in Anglija morali bati? ... V času vojne Italija itak nič ni bila vredna. Za zaveznike je bila v času vojne le breme. In če bi bila takrat ostala na strani Avstrije, kamor je spadala, bi bilo desetkrat bolje, kakor da je šla z zavezniki. (Medklic: Tako je!) Jaz gotovo ne mislim slaviti vojne. Ali če se Italija toliko sklicuje na svoje vojne zasluge, vendar vemo, da so ji zavezniki morali dajati topove, hrane, premoga in vsega. (Medklic: In vojake.) Gotovo, tudi vojake...

Dejal sem torej, da ne smemo zaupati v to, da bo kakšno razmerje, ki nam je v nekem momentu moglo biti koristno, vedno dobro za nas, in zato, gospodje, ni prav, da se kratko malo vežemo z nekimi silami, ki imajo danes glede na odnošaje do nas drugačne interese, nego so jih imele nekda.

Kar se tiče male antante, gospodje, imam o tem svoje posebno mišljenje. Za-

so mogle razsvetliti temote strasti. Kar sem začutila pod svojo pazduho roko, ozrla sem se. Srednje star gospod je stopal poleg mene ter me je vedel naprej... kam... ne vem?

Še danes ne vem, kaj mi je govoril tisti večer, samo ene beseda mi je ostala v spominu... kruh...

Prišla sva do njegovih vrat. Tu me je hotel objeti in poljubiti. Iztrgala sem se mu, a on je odšel v sobo.

Na oglu hiše sem se naslonila na zid in jokala dolgo... Glavo mi je hotelo raznesti. Črne pošasti so vstajale pred menoj. V ušesih mi je kričalo kruh... kruh...

Potrkala sem na vrata, gospod mi je smehljaje odprl in ker je bil prag previsok, sem padla... za košček kruha... ha... ha... ha... za košček kruha...

III.

Začela se je smejati z ironičnim smehom, da so okoli sedeči pogledavali začudení na naju. Opomnil sem jo, naj se dostojno vede.

»Dostojno!« Ha... ha... ha...
»Vidi se vam, prijatelj, da ste še mlad,« me je zavrnila. »Ali mislite, da le-

me ta mala antanta nikakor ne pomeni tistega velikega dobička, ki se nam tukaj sugerira. Ne bi dejal, da je zlo. V glavnem je zblíževanje narodov vedno dobra stvar, le da nikakor ne verjamem, da so se tukaj narodi male antante kaj zblížali med sabo. Na drugi strani pa tudi ne moremo verjeti, da so interesi vseh delov male antante res tako enaki, kakor bi človek moral misliti po besedah gospoda ministra.

Jaz bi želel, da bi bili naši interesi, zlasti sedaj, čim bolj skupni z interesi Čehoslovaške republike. Jaz, gospodje, vem, da so naš interesi in interesi Poljske v nekaterih rečeh enaki, da pa v mnogih rečeh ne morejo biti enaki. Prav tako tudi vem, da naši interesi in interesi kraljevine Rumunije v mnogih pogledih niti niso niti ne morejo biti enaki. Romunija, gospodje, se je, kakor veste, po vojni zelo povečala, in sicer se je povečala na način, ki sega v mnogih slučajih daleč preko pravičnosti. Če so se narodna vprašanja imela rešiti z ustvarjanjem novih držav, vemo vsi, da je Romunija pogoltnila mnogo tega, kar ji nacionalno ne pripada. In kakor se je nenadoma povečala, je dobila še večji apetit, in že se pri njej opažajo neka znamenja imperializma. In če se vprašate, na katero stran se more romunski imperializem obrniti, morate priti do zaključka, da bi bili v takih slučajih naši interesi povsem nasprotni romunskemu interesom, oziroma romunskemu imperializmu.

Da obstoja ta imperializem, gospodje, to nam dokazuje besarabska afera. In mi, gospodje, nikakor ne bi smeli sprejeti politike, ki bi nas mogla nagnati v kakšne avanture, zlasti še v avanture za tuje interese. Gospodje, mi se ne spuščamo v vojno za tiste kraje, za tiste dele našega naroda, ki so prišli pod tujo oblast in ki nam po pravici pripadajo. Tem manj smemo voditi politiko, ki bi mogla ustvarjati položaje, v katerih bi mi morali prelivati kri za interese rumunskih bojarjev, za interese poljskih zlahčičev ali za kakršnekoli povsem tuje interese. (Dr. Šimrak: Rumuni najhujše preganjajo Ruse v Besarabiji in delajo nasilstvo vsake vrste.) Da, Nam pa že skušajo dokazati, kako da je Besarabija rumunska nacionalno, zgodovinsko in kaj vem na kakšne načine še.

(Dalje prih.)

eden teh blazirancev tu notri ve, kaj je glad, kakšno je življenje človeka, ki je prodal svoje telo za košček kruha? Ne!

Tisti večer je bil začetek moje trnjeve poti. Padala sem vedno globlje, pogrezala sem se v močvirje, iz katerega ne bom več vstala. V meni ni več one odporne sile, ki je potrebna, da zopet vstanem. Življenje je šlo s preveč težkim valom čez moje moči. Zato sem prisledla k vam, da se vsaj navžijem duha po zgodovini, saj videla jih itak več ne bom...

Toda dovolite, Gospod baron tamle odhaja, moram ž njim...

Vlak je drdral drugo jutro proti K... kjer sem izstopil. Iz stolpa cerkve očetov kapucinov je bila ura šest. Slana je ležala po vrtovih in travnikih, ko sem korakal mimo razkošnih vil domov.

Čez ograjo je koketno gledala cvetka, kakor bi hotela reči: »Utrgaj me, deni me v vazo, tu poginem!«

Je bila krizantema, vrtnica ali astra, tega se ne spominjam več. Ko sem jo utrgal, je listje odletelo, v roki mi je ostala samo suha bilka...

sledica boja, ki postojl med obema družbama, kateri lastujeta rudnike.

Čitatelji se bodo spominjali, da je tako zločinsko odlašanje postalo tudi v Illinoisu, ko je nastal ogenj v premogovniku pri Cherryju, v katerem je tri sto rudarjev izgubilo življenje, med katerimi so bili tudi člani S. N. P. J.

George Gabardini, predsednik Argonaut kompanije, je odredil, da se naj nikar ne objavijo fotografije rudnika, ki je postal grob za rudarje. Seveda se njegovi odloki spoštujejo kot postave, dasiravno so lokalni fotografi imeli že negative o prizoru, še predno je izdal svoi ferman.

Rakve so naročili za sedem in štirideset trupel. Rudarji so po narodnosti Jugoslovani, Italijani in Španci in le malo je pomešanih rudarjev druge narodnosti med njimi.

To so dejstva, ki jih ne zbrisejo tudi lepo pobarvane časnikarske vesti. Ta dejstva govore, da je treba uvesti strogo preiskavo, poiskati krivce in jih postaviti pred sodišče, da prejmejo zaslužen kazni. Kdor je zakrivil smrt teh sedem in štirideset rudarjev, koristnih članov človeške družbe, naj nosi tudi posledice za svoje dejanje, da magari ako ima toliko milijonov, da se valja v njih! Eno samo življenje pridnega delavca je vredno več za človeško družbo kot vsi v blaginjah nagromadeni milijoni!

Ljubljana.

I. poučno predavanje o umetnosti se bo vršilo v soboto 21. t. m. ob 8. zvečer v Mestnem domu. Predaval bo Anton Podbevšek o »Ponirjih večne internacionale«. Predavatelj apelira predvsem na dilajštvo, da se naj udeleži tega predavanja polnoštevilno. V svrhu izčiščenja pojmov o umetnosti poziva predavatelj vse slovenske umetnike, da se udeležijo diskusije po predavanju. Vstopnice se bodo dobivale pol ure pred pričetkom pri večerni blagajni.

Izobraževalno društvo »Svoboda« v Sp. Šiški ima danes polni orkester, kateri je zmožen nastopiti pri vsaki priložnosti, koncertih ali plesnih venci. Opozarjamo vse strokovne organizacije, naj v vseh slučajih podpirajo naš orkester s tem pripomorejo k nadaljni izobrazbi.

Zavijanje. »Jugoslavija« in »Slovenski Narod« sta 15. t. m. poročala med drugim tudi o nekakem pretepu in klanju divovarniškega delavca Pipana Ivana z očetom svoje ljubice. Resnici na ljubo povemo, da je pisec teh vesti svoje poročilo izvil iz trte in da sta lista nasedla. Oče in hči sta se dne 18. t. m. iz Kosez vračala od neke vinske trgovine mirno domov. Pipan je šel poleg nekega dekleta, s katerim se je mirno pogovarjal. Par vročerm se je mirno pogovarjal. Par vročerm krvnežev ni moglo ta mirni razgovor gledati; nahujskali so že vinjenega očeta proti Pipanu. Oče je prešel kar k dejanju. Pomagali so mu ljudje, ki so očeta nahujskali. Oče ni dobil od Pipana nikakega sunka z nožem, ker ga Pipan sploh nikoli pri sebi ni imel. Pipan ni bil odveden v zapor, marveč je res, da je on sam prijavil napad na policiji. Ni se godila samo Pipanu krivica, marveč tudi Alojziju Brusu in Pogačniku Francu, ki sta bila kot mirna pasanta od vročerkvežev oklofutana. Epilog dogodka bo končal pred sodišču.

Umetniško zgodovinsko društvo priredi v četrtek, dne 19. t. m. ob 3. popoldne vodstvo po Narodni galeriji (v Kresiji), ki se je poleti preuredilo in povečalo svoje zbirke. Vodi dr. Izidor Cankar. Vabljeni člani Umetnostno - zgodovinskega društva in Narodne galerije ter prijatelji umetnosti.

Mestna aprovizacija oddaja v prodajalni na Poljanski cesti št. 15. dokler traja zaloga, pšenično moko št. 0 po 22 K, traja zaloga, pšenično moko št. 0 po 22 K, pšenično moko za kruh po 20 K, pšenično moko za kruh po 18 K, sladkor po 60 K in krompir po 6 K za 1 kg. Krompir se od 19. t. m. nadalje oddaja v skladišču na Aleksandrovi cesti ob »Narodnem domu«.

Društvo stanovanjskih najemuikov za Slovenijo opozarja, da se bo vršila prihodnja javna odborova seja v sredo, dne 18. oktobra t. l. ob 20. v veliki dvorani »Mestnega doma«. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. informacije. Sv. Petra cesta št. 12, pritlično, desno.

Od urada Ljubljanskega velesejma smo prejeli sledeče obvestilo: Industrijalce, trgovce in obrtnike opozarjamo, da posluje urad Ljubljanskega velesejma permanentno skoz celo leto na sejnišču v pisarniškem poslopiju pri vходу na levo, telefon int. 140 in je vsem interesentom na razpolago z informacijami o razstavljalcih, dobave izloženih predmetov kakor tudi z informacijami o težkočih razmerah v inozemstvu.

Maribor.

Da je socialistična stranka mati novorojene nemške nacionalistične buržuazne stranke v Sloveniji, nam je povedal mariborski »Tabor« s celim uyodnikom. In zakaj? Zato, ker je baje socialistični župan v Rogatcu kot eden prvih prestopil v odbor tega novega političnega fenomena v Sloveniji. Povdarjamo koj od začetka, da ni ta vest še nič ugotovljena, ker je znano, da se na »Taborava« poročila zavoljo prepogosto dokazanega lažnjivega ozadja ne moreš zanesti. Pa četudi bi bilo res, ni nihče, naj-

manj pa še »Tabor« upravičen iz takega posameznega slučaja sklepati na nacionalistično ozadje naše stranke. Mi res ne delamo razločka med slovenskim in nemškim proletarcem in obadva imata v naših vrstah enake pravice, ampak to je vse nekaj drugega kot pa zveza med slovenskim in nemškim kapitalistom, kakor jo goji ravno »Taborova« stranka v najdrastičnejši meri. Spominjamo samo na zveze dr. Žerjava s Trboveljsko družbo. Mi ne moremo nič za to, če se vrine med nas tudi kaka garjeva ovca, ki izrablja ravno plašč narodne strpnosti, kakor ga nudi naša stranka, v zakrinkane nacionalistične in osebne svrhe. Vse, kar moremo storiti, je to, da takšne ljudi, čim smo jih spoznali, vržemo iz naših organizacij. To se je godilo doslej in se bo še nadalje: da bi bili »Taborovi« ljudje česa podobnega zmožni! Ampak tega niso in to bo postalo najbolj očito, ko se bodo po stari navadi z ravno istim nemškimi buržuji, na katere danes psufejo, zvezali tudi v politično fronto proti proletarcem! Gospodarsko si itak podajajo že danes roke. (Slučaji: prej omenjeni s Trboveljsko, Westen, »Petovia« itd.). »Tabor« naj torej prav previdno moiči. Res je sicer, da je naloga žurnalistike s takšno bolestno domišljijo delati ljudem iz muhe slona, ampak kadar imaš obteženo vest, je vendarle bolje, če molčiš.

Iz stranke.

Vaši obračuni niso točni. Z ozirom na notico v »Enakosti« št. 11, z dne 13. okt. t. l., ki se glasi: Vaši obračuni niso točni. Vsem krajevnim organizacijam KDZ v mariborskem okrožju sporočamo, da smo obračunali do julija v Ljubljani, za avgust pa strankini centrali v Beograd za vse tiste organizacije v maribor. okrožju, ki so nam obračunavale. Potrdilo strankine centrale si lahko vsak ogleda v okrožnem tajništvu. Tr-

diteve »Napreja« so tendenciozne. Okr. tajništvo SPJ in KDZ v Mariboru. — Za pojasnilo objavljamo pregled za katere organizacije in za katere mesece nam je mariborsko okr. tajništvo poslalo pisemne obračune. Pripominjamo pa, da za mesec junij in julij ne moremo jamčiti, če so te organizacije res obračunale, ker nam je marib. tajništvo poslalo dne 18. avgusta izpisek svojih dohodkov in izdatkov samo do konca maja. Torej so obračunale potom marib. tajništva sledeče organizacije.

Zaporedna številka	Organizacija	Za								
		januar	februar	marec	april	maj	junij	julij	avgust	september
		Za članov:								
1	Pragersko			11	11	16	16	**		
2	Rogoza			7	8	11	9	6		
3	Sv. Lovrenc na Poh.							36		
4	Radvanje			137	.	99	98	73		
5	Sv. Miklavž na Poh.	20	20	20	24	24	24	24		
6	Šikoie			33	56	33	45	46		
7	Studenci		106	46	.	108	111	81		
8	Gorica						57	40		
9	Veržej						31	33		
10	Rezvanje						15			
11	Zlatotiče						43			
12	Sp. Poljskava	86*			59	52	58			
13	Maribor želez. II.					171				
14	" piv. del.	53	54	56	53					
15	" peki	24	36	44	45					
16	" lesn. del.	4	4	3	3					
17	" želez. I.		7	5	7					
18	" tiskarji		2	2	3					
19	" lokalna	88	84	84	88					
20	" usnjarji	110	112	76	61					
21	" kovinarji			4	3					
22	" ženska org.		11	8	9					
23	" mlinarji	14	26	20						
24	" krojuči	12	28							

* Za februar in marec je obračunala našemu tajništvu.

** Za julij, avgust in september obračunala pri nas.

Pokrajinsko tajništvo SSJ in KDZ v Ljubljani, pp. 168.

Dvojni prispevek za oktober. Ne-ki član organizacije »Centrale« nam piše sledeče: »V nekem »Napreju« sem čital, da je plačati za oktober dvojno članarino. Hm, dobro, »originalna« misel, da bo kaj uspeha: premalo daste

na reklamo. Tako vest je treba večkrat objaviti in vedno v drugačnem »šopku«. Sicer se jo tako lahko spregleda. Ta sodrug pač nima stika z odborom, ker so včlanjeni v organizaciji »Centrale« le sodrugi iz tistih krajev, kjer ni krajevne

organizacije naše stranke. Kjer imamo pa svoje krajevne organizacije, imamo tudi odbore, ki vedo da je treba izvrševati sklepe Pokrajinskega odbora. In najboljša reklama je zavest, da je treba izvršiti, kar je sklenjeno! Dosedaj je samo ena organizacija izjavila, da ji je nmogoče izvršiti ta sklep. Prepričani pa smo, da tudi ta ne bo hotela biti izjema. Gotovo se bodo njeni člani pobrigali, da ne bodo vsled tako malenkostne zahteve trpeli na ugledu za člani drugih organizacij, ki so brez ugovora izvršili svojo dolžnost in plačali dvojni prispevek za oktober. Če bo pa več takih organizacij, potem še ne smemo misliti na boljše čase, ker bo treba za izpremembo sedanjega družabnega reda mnogo večjih žrtev, nego je za en mesec dvojna članarina.

Kdo pride še na strankin občni zbor. Razen tistih organizacij, ki smo jih objavili v »Ljudskem glasu« št. 40. in 41. so obračunale za september še naslednje: Celje, Pišecce, Zabukovca, Moste, Oplotnica, Štore, Hrastnik, Ptuj, Žalec, Kočevje, Rečica na Paki, organizacija Centrala, Tacen, Litija, Vič, Gorje, Poljčane, Poljane nad Šk. Loko, Šoštanj, Pragersko, Litija, Sv. Pavel pri Preboldu in Hajdoše pri Ptuj. Razen teh so poslale denar še sledeče organizacije: Ponikva, Slov. Bistrica, Čatež in Sevnica (Obračun se je zakasnil najbrž na pošti). Opravičila se je kraj. org. v Globokem. Tista organizacija, ki ni prejela naše okrožnice z dne 8. okt. t. l. št. 25/9 naj jo takoj reklamira.

Odločen korak avstrijskih socialistov.

Letošnji svoj zbor je morala avstrijska socialno demokratična stranka preložiti za 14 dni nazaj, ker je bilo treba zavzeti takoj stališče napram ženevskemu dogovoru med avstrijsko vlado ter vladami štirih antantnih držav: Anglije, Francije, Italije ter Češkoslovaške. Kdor ve, koliko dela je s pripravami za zbor, ta bo razumel, da more edinole trdno organizirana stranka sklicati svoj parlament za 14 dni prej, nego je bilo določeno — pri naši slovenski počasnosti bi v podobnem slučaju morebiti polovica organizacij ne mogla več izvršiti pravilno volitev delegatov, v Avstriji so jih izvršile vse: nad 500 delegatov je zastopalo pol milijona članov in samo pri treh je komisija ugotovila formalne napake in osporila njih mandate — stvarnih napak pa ni bilo prav nič. Tam seveda si ne izmisli nobena organizacija poslati delegata, če ni pravilno obračunala, saj bi se ji vsi smejali.

Razumljivo je, da taka stranka potem tudi v najtežjih trenutkih lahko najde pravo pot.

Položaj pa je bil res nadvse težaven. Klerikalna vlada je hotela izkoristiti bedni položaj avstrijskega gospodarstva in otresti se ljudske kontrole s tem, da je za tuje posojilo v znesku 500 milijonov zlatih kron dovolila imenovanim štirim tujim vladam gospodariti potom »generalnega komisarja« nad vsem avstrijskim gospodarstvom brez zastopnikov ljudstva, brez parlamenta. Tako bi postala Avstrija navadna kolonija, podvržena tujemu podkralju v osebi komisarja, ki bi mu bili edini svetovalci — avstrijski ministri, torej kapitalisti s klerikalci na čelu. Ti bi seveda delali za kapitaliste gospodarstvu in kulturi: delavci in mali kmetje bi plačevali, gospoda bi pa uživala in kopičila bogastva, delavno ljudstvo bi imelo samo pravico hoditi v cerkev, na

shodih bi pa ne smelo povedati, kaj ga tlači in kako trpi, niti v parlamentu ne bi smeli njegovi zastopniki iskati poti k zboljšanju. S tem so klerikalci prav lepo pokazali, kakšne »republike« si žele! »Ti, kmet, moli in delaj, mi bomo pa mislili zate, sam itak ne smeš misliti. Tudi boljše je, če ne misliš, prideš bolj gotovo v nebesa!«

Avstrijski socialisti so vedeli, da imajo klerikalci za svoje nakane lep izgovor: republika potrebuje denarja, vsak pa, ki ji ga bo posodil, bo hotel vedeti, kako se ta denar rabi, bo hotel imeti kontrolo nad gospodarstvom. Drugače Avstriji ne bo posodil nihče. To je res. Vendar so se postavili socialisti v smislu proletarske ideje proti temu. Če si še tako lačen, svoje duše, svoje duševnosti, svoje svobode odločevanja ne smeš prodati za košček kruha, tem manj, če veš, da potem sploh ne boš imel več kaj prodati, ko boš potreboval drugega koščka! Samoodločba zahteva tudi samopomoč. Kakor smo mi rekli glede stranke, tako so rekli avstrijski sodrugi glede republike: če hoče biti ljudstvo republike svobodno, se mora samo vzdrževati. In ljudstvo se hoče vzdrževati, ljudstvo hoče samo plačevati vse svoje skupne stroške, pa čeprav bi imelo dati svojo zadnjo srajco. Naj se zvišajo davki, kolikor je treba, radi jih bomo plačevali, če bomo vedeli, kam gre denar, če bomo imeli torej kontrolo nad njim. Tem rajši bomo plačevali davke, ker vemo, da bomo morali plačevati tudi dolgove z oduševanimi obrestmi vred, čeprav po kapitalistični nakani ne bomo imeli kontrole nad tem, kdo po baše posojilo. Še več! Ko nam vzamete svobodo, nam boste naložili tudi nove davke, pa večje nego je treba, da si jih naložimo sami.

Seveda davki ne smejo biti tako neumní, kakor so zdaj. Predpiše se n. pr. hišni davek v znesku dveh ali treh kron, papir, ki je znesk na njem napisan, velja pa 100 kron! Namesto dobička ima država tako ogromno izgubo, h kateri je treba prišteti še upravne stroške, plače uradnikov itd. Tako se ne sme gospodariti — seveda kapitalisti so pa veseli, da so s takim in enakim gospodarstvom pripravili državo na rob propada, da jo danes lahko prodajo tujcem.

Davki morajo biti pametni, pa tudi pravični. Progressivno naj se obdavči imetje in dohodek, plača naj tisti, ki ima. Posrednih davkov pa ni treba, ki tlačijo baš reveža najbolj. Vendar so se avstrijski socialisti v tem težkem trenutku odločili tudi za zvišanje enega izmed posrednih davkov, na alkohol namreč. Vino je n. pr. zdaj obdavčeno samo s pol odstotkom svoje vrednosti, s čimer se skoro niti delo davčnih uradov ne izplača. Obdavči naj se dokaj več, v današnjih časih naj vsak plača svoj luksus. Sploh je na tem kongresu stranka ostro nastopila proti alkoholizmu in sklenila, naj vse organizacije vrše svoje prireditve brez alkohola, posebno pa proslavo 1. majnika. Pokazala je s tem, da misli resno otresti se robstva tistih pobožnih kapitalistov, ki »privoščijo« delavnemu ljudstvu njegovo »veselje«, da ga potem v pijanosti še lažje molzejo in končno sploh oropajo razuma in svobode, kakor je to zdaj poskusila vlada, ki ima na čelu — prelata.

Računi z Mariborom.

Ob priliki konference mariborskih separatistov je napisala »Volksstimme« pozdrav, v katerem skuša opravičiti ta separatistični korak s tem, da navaja tež-

koče, katere je baše delala pokrajinska centrala mariborski organizaciji.

Da bi čim bolj prepričala svoje bralce o »nevzdržnih« razmerah v stranki, navaja v dokaz temu trditev, da ni resnica kar piše »Naprej«, da je sprejela mariborska organizacija 5000 K iz centrale, dočim ona ni pošljala niti vinarja centrali.

S tem, da piše Volksstimme, da tega denarja organizacija ni sprejela, postaja to vprašanje čim dalje temnejše.

Možnosti sta samo dve. Ali je ta denar kdo v Mariboru poneveril, ali pa je »Volksstimme« že res tako globoko zabredla v blato, da ne razloči niti najnavadnejše resnice, ki je resnica, če tudi jo nasprotnik izgovori.

Da bodo oni mariborski sodrugi, ki streme za resničnim socializmom, vedeli zadevo s tem denarjem raziskati in razčistiti, priobčujemo odlomke dotičnega pisma, ki ga je centrala pisala ob priliki, ko je nakazala dotični denar.

Pismo je naslovljeno na s. V. Eržena. Številka pisma je 2060 z dne 11. julija 1921.

Pismo se glasi: (izpuščeni so le nekateri nebitveni stavki.)

Nakazali smo vam danes potom konsumnega društva za mariborske strankine potrebe K 5000.— (pettisoč kron).

Ta denar je pa namenjen za deficit »Napreja«, še za to ga bo premalo. Stranka mora izhajati iz lastnih prispevkov. Zato plačujejo po drugod več prispevkov: progresivni davek. Toda — Mariborčanom priznavamo težavno stališče v tem kritičnem času pred končno izvršitvijo splošne reorganizacije naše stranke. Opozoriti Vas pa moramo, da sta Ljubljana in Maribor tista konservativna ali komodna zaspanca, ki ji ma je predvsem posvečena prva notica organizacijskega vestnika v »Napreju« št. 115 z dne 24. maja t. l. Tudi druge organizacijske notice so se tikale tudi Maribora, čeprav jih Maribor ni hotel ponatisniti niti v »Enakosti« niti v »Volksstimme«.

Organizacijsko je Ljubljana za toliko boljša, da ima dve organizaciji, ki obračunavata redno, le Kocmurjeva se noče ukloniti, ker njen šef še vedno upa, da bo Tonetov namestnik pri komandiranju. Kar se tiče pa volje, mislimo, da je Maribor boljši — le da manjka tam požrtvovalnih zaupnikov, ki bi razen shodov in debat hoteli opravljati tudi potrebno delo: vsak mesec po eno uro za svoje člane pisati: obračun (mesečni seznam) na temelju pravih zapisov. Prav nikogar nimamo v Mariboru, ki bi res razumel naš napor, napraviti red v stranki. Zasebno nam je sodrug Uratnik povedal, da je namestnik izvrševalnega odbora s. Postrak vstopil v našo stranko. Pripeljal je s seboj 200 članov, krasno, toda centrala bi hotela poznati tudi imena teh članov, da bi vedela če je med njimi morebiti tudi kak Eržer ali Grčar ali Rože itd. — Če se hočemo iznebiti komandantov, moramo vzgojiti člane, da bodo kot taki znali tu hoteli delati, kar mora biti. Če ostanemo pri starem neredu, se nam zna pribetiti, da nam izvolite na kakem lepem shodu Zebeta za delegata na strankin zbor in centrala bi ga morala priznati prav tako, kakor mora priznati Vas. Pozna Vas s. Uratnik, s. Bernot itd. — ne pozna Vas pa centrala! Če trpite ta nered, se zna tudi Vam zgoditi, da bo Ljubljana postala dr. Tavčarja in na našem strankinem zboru se bodo kregali liberalci in klerikalci, masa bo pa vendar mislila, da se kregajo njeni »voditelji«.

Vemo, da imate dela čez glavo, kar Vas je delavnih socialistov v Mariboru — toda zakaj ne vprežete mlajših, tudi ženskih moči iz naših zavodov, da izvršujejo pisarniška dela. Končno, če ni drugače, pošljite nam pristopne izjave živih članov, pa Vam bomo mi »leni Ljubljančan« spisal imenik in vsak mesec zgotovili seznam, po Vaših evidenčnih polah — te pa vendarle vodite, ne? Članarine menda vendarle ne pobirate več v kiobuk, kakor v zlatih časih?

Najtežje nam je pa, da ni v Mariboru nikogar, ki bi bil za tajništvo odgovoren. Pišemo tja pisma, rešuje jih s. Pavalec sam, izjemoma VI. Potrudita se s s. Orčarjem, prečitajte vsaj najvažnejše. Posebno je pa treba, da štate dopis, ki smo ga včeraj pisali upravi »Volksstimme« — morebiti je bil malo pregrebianski. Navadili smo se pisati odkrito. S sodružnim pozdravom za: centralno tajništvo Jsds v Ljubljani. Bernot in p.

K temu pismu naj pripomnimo še to, da je Konsumno društvo oddalo ta naka-

zani denar dne 13. julija 1921, kar bo konzumno društvo lahko vsak čas potrdilo.

S tem mislimo, da je ali **poneverba** ali pa **laž** z verodostojnimi dokazi dokazana. Besedo pa imajo sedaj oni mariborski socialisti, ki se ne strinjajo niti z lažniki in še manj z defraudanti.

Povrh pa kaže to pismo tudi dejstvo, da je centrala dovelj dolgo skušala z lepa napraviti red. Če pa to ne bo zadostovalo, bomo pa priobčili celo kopo pisem v katerih je centrala v zadnjih dveh letih naprestano z najlepšimi besedami prigovarjala Mariborčanom naj vendar enkrat napravijo toliko reda, kakor ga imajo najbolj hribovske organizacije.

Če so pa znali ti ljudje na vse to le še dalje vzdržavati zmešnjavo in nered, je bila pa končno **dolžnost** pokrajinskega odbora, razkrinkati godljo.

Pokrajinski odbor se zaveda, da s tem ni napravil mariborskemu proletariatu nobene krivice — nasprotno, odprl mu je oči, da bo spoznal prave in neprave svoje prijatelje.

Zavedamo se, da bo mariborski proletariat, čim bo spoznal kje je laž, obrnil lažnikom hrbet.

Kajti laž in socializem sta taka nasprotnika, da če zmaga eden, pa propade drugi.

Mi bomo skrbeli, da zmaga socializem in propade laž. Trdno smo uverjeni, da je tudi v Mariboru mnogo takih, ki hočejo isto. S temi se bomo pa lahko sporazumeli.

Nova odkritja.*

Razvoj je čarobna beseda, brez katere bi bila moderna znanost nemogoča. Spoznavanje prirode je s tisočeriimi dokazi ovrгло staro idejo, da je nastal svet, gotov in popoln, kot hipen učinek dela in volje bogov in Boga. Današnja znanost ve in temelji na tem, da je vse od največjega do najmanjšega, plod razvoja, in da ta razvoj nikdar ne miruje. Svetovni sistemi in posamezni svetovi so se razvili in se še razvijajo. V neskončnem vsemirju spoznava astronom svetovne megle, ki niso nič drugega kakor kemična snov, iz katere se razvija nov svet s solnci in planeti in lunami. In vsako tako telo ima svoj lastni razvoj in na njem se razvija življenje od najprimitivnejših oblik v popolnejše in še popolnejše, kakor se je razvijalo v naši zemlji od enocelične, prostemu očesu nevidne živali, do črva, pa do ribe, do dvoživke, do hrbtniške, do placentalne živali, do sesavca in do sedaj najpopolnejšega bitja, človeka.

Tudi človek ima od svojega prvega pojava pa do danes svoj razvoj, in preko današnjega dneva gre razvoj v jutrnji in pojutrnji dan, v nove oblike in večjo popolnost.

Zgodovino človeškega razvoja nam je deloma shranila zemlja v svojem naročju. O prvem bitju, ki se je povzpelo nad opico, in se napotilo v človeštvo s tem, da je začelo delati in rabiti orožje za svoje delo, nam je ohranjeno le njegovo delovno sredstvo za spomin. Njegovo orodje ni bilo nič drugega, kakor prost kamen, kakršen se je našel v prirodi; ali znamenja na njem, ki kažejo, da se je z njim delalo, so dokazi, da je moralo živet bitje, ki ga je rabilo.

To je bilo v terciarni dobi naše zemlje, približno pred milijonom let.

Potem nam kažejo ostanki človeka samega njegovo pot. Kost, ki jih je našel

Dubois na obočju Javi, izražajo še bitje med opico in človekom, in zato je v vedi dobilo ime Pithekanthropos. Glasovita črepinja iz Neandertala, ki je povzročila vroče polemike, je bila prva najdba, dokazujoča existenco terciarnega, še malo razvitega človeka divjaka. Podobne izkopine v Spy, v Šipki na Moravskem itd. so potrdile dejstvo, pregnale dvome skeptikov in pomnožile znanje. Posebno znamenita je bila najdba zagrebškega profesorja Kramberger - Gorjanovića, ki je izkopal v nekem brlogu nad potokom Krapinico pri mestu Krapini kosti kakšnih osmih »predpotopnih« ljudi, moških, ženskih in otrok, pripadajočih dvema plemenoma. Ljudje onih časov so se pač morali imenovati divjaki, zakaj razbite kosti dokazujejo njih kibalstvo. Mozeg v kosteh svojega bližnjega jim je bil najslastnejša hrana.

Take najdbe so se sedaj znatno pomnožile — tudi v Ameriki.

Ali narava pomaga našemu nauku še na drug način; ohranila mu je tudi živo preteklost, ki jo lahko opazujemo in študiramo v rodovih, zaostalih na najnižjih stopnjah razvoja.

Kakršni so današnji »divjaki« in »barbari«, taki so bili naši pradedje.

Razvojne stopnje živih ljudi so tudi danes zelo različne in segajo od popolnoma nekulturnega, v brezbriznem divjaštvu živečega, vsakega tujca za sovražnika smatrajočega, do neverjetnosti navnega, pa tudi v zverski jezi se penečega Patagonca, do vso kulturo sedanjega časa poznavajočega in uživajočega, duševno in telesno oplemenjenega evropskega učenjaka.

Proučevanje takozvanih divjakov, njih telesne konstitucije, njih navad in šeg, njih družabnega življenja, je obenem proučevanje naše lastne preteklosti.

Človek še ne pozna celega svojega doma, našega zemeljskega planeta, in tudi še ne pozna vseh na njem živečih ljudskih plemen. Še so nam neznan kraj okrog severnega in južnega tečaja kljub Cookovi bahariji; ali tudi mnogo bližji kraji so nam še polni ugank.

Tako so n. pr. v južni Ameriki ogromna okročja, kamor še ni stopila noga belokožca.

Toda znanost hoče spoznati in ne miruje. Ekspedicije se prirejajo v severne in južne polarne kraje, v centralno Azijo, v Himalajsko gorovje, prirejajo se tudi v notranjo Brazilijo in v neznane ameriške kraje sploh.

Tri leta je bil dr. William C. Fabee, profesor pennsylvanskega vseučilišča, na znanstveni ekspediciji ob Amazonski reki. Ko se je vrnil, je prinesel s sabo bogat material. Tam je našel tudi doslej še neznan indijanska plemena. Njegova odkritja so za vedo dragocena in izpopolnjujejo marsikatero vrzel, ki je znanosti doslej delala nerodnosti.

Strašne razmere v Evropi.

(Konec.)

V takih razmerah je pričela Nemčija po vojni zopet graditi svojo industrijo, čeprav je bila po mirovni pogodbi obvezana, plačati ogromno odškodnino.

Večina zlata je izginila iz Nemčije in drugih evropskih držav še predno je končala vojna. Večina zlata se je preselila v Ameriko, kjer so ga naložili v varne shrambe. Kajzer je nadaljeval svojo vojno s papirnatim denarjem. In ko je kajzer zbežal, je bila vlada, ki mu je sledila primorana plačevati račune v ravno takem denarju.

Ko je Nemčija imela plačati odškodnino, je prišla na dan s papirnatimi markami. Prodala jih je za vsako ceno v zlatu. Tako je bil tujezemski trg kmalu poplavljen z nemškimi papirnatimi markami, cena papirnatih mark je pričela padati, padati . . . Naenkrat je padla tako vrednost nemške marke, da nižje sploh ni mogla pasti.

Ko je pričela padati vrednost nemške marke, je padala tudi vrednost delavske mezde. Delavec, ki je v soboto zvečer prinesel poln žep mark domov, je v ponedeljek uvidel, da so za polovico manj vredne, kot so bile v soboto zvečer.

Ko je padala nemška marka, so delavci stradali. Stinnesova podjetja so se začela pa večala in rastla. Ako je delavec zastavkal, da si poviša mezdo, mu ni prav nič pomagalo, kajti marka je zopet padla v vrednosti.

Nemškemu kapitalistu Stinnesu je pa bilo postlano na rožicah. Mezde je izplačeval v papirnatem denarju, sirovine je plačeval tudi v papirnatem denarju. In medtem, ko so mu delavci delali skoraj zastoni, in je prejemal sirovine skoraj zastoni, je prodajal svoje produkte v tujezemstvu za zlato. Na razpolago su mu pa bile po zelo nizki ceni najbolje nemške tehnične moči.

Mogoče mu je bilo na ta način graditi nemško trgovsko brodovje in obratovati tovarne. Pa še nekaj več! Prodajal je lahko ceneje produkte v Britaniji in v Ameriki kot angleški in ameriški tovarnarji. To je povzročilo, da so ameriški podjetniški interesi zahtevali visoko colnino na vse produkte, ki prihajajo iz tujezemstva v Ameriko. Nemčija je postala na ta način tako velika konkurenčna nevarnost Ameriki, kakor je bila angleškemu imperializmu pred izbruhom vojne.

Oživljenje Nemčije se je izkazalo kot iluzija. Prišel je čas, ko je vrednost nemške marke tako padla, da si delavec za svojo mezdo ni mogel več kupiti kruha. In tako sta pred delavci v Nemčiji dve reči: lakota ali revolucija.

Nemška vlada, ki je sledila kajzerju je bila milo-socialistična. Bila je prenazadnjaška, da bi pričela s socializiranjem doma, ali pa se je tresla pred tujezemstvom.

Pojavili so se politični umori, ki ne morejo prinesiti ničesar dobrega.

Ampak nekega dne se lahko nekaj zgodil, kar ljudje najmanj pričakujejo. Ta trenotek lahko pride, ko se Francija odloči za invazijo Nemčije, ker Nemčija ne bo mogla plačati odškodnine. Ako se to zgodi, je požar zopet tukaj in kdo ve, kako ta požar konča? Evropa je danes ognjenik, ki lahko prične bruhati skoro vsak trenotek.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Sprejme se več gospodov in gospodičen.

na dobro domačo hrano.

Cena 1200 K mesečno. Naslov pove uprava „Napreja“.

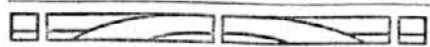
Sube gobe in kumno
kupuje
SEVER & KOMP., LJUBLJANA,
Wolfova ulica 12.

Blago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetrike, sedlarje itd.

po najnižjih cenah pri

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Nikak strup! Nikaka kemična kislina!

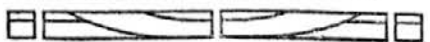
Garantirano pristni

na debelo! **namizni kis** na drobno!

prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna

FELIKS SCHMIDL,
Maribor, Koroška cesta 18.

Vsaka hišnja gospodinja, ki skrbi za zdravje svoje družine, zahtevaj povsod samo pristni SCHMIDL-KIS.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja
iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo vporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15-II.

POTNIKI V AMERIKO!
UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevažata potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:
HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja:

SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo,

Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Naročajte „NAPREJ“

The „OLIVER“
najboljši in najcenejši
pisalni stroj.

Zastopstvo in zaloga: **IVAN GAJŠEK**,
papirna trgovina v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 2.

SVILA

modni nakit, vse potrebščine za šivilje in krojače

najceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

OBRTNA NAZNANILA.

Prva mariborska

delavska pekarna v Mariboru,

Tržaška cesta št. 38, tel. 324,

priporoča

dober kruh in žemlje.

Prva produkt. zadruga krojačev

Maribor, Ruška cesta 5

priporoča obleke za moške in ženske po zmernih cenah in

dobre kakovosti.

Gostilna

„LJUDSKI DOM“

Maribor

Ruška cesta št. 7

priporoča

izbornu kuhinjo in pijačo.

N. BRUNO MILJANIČ

tovarna konditov in slaščičarna

najnižje cene in vsak čas sveže blago.

Maribor, Tkalska ulica 4.

Slavenska banka d. d.
preje „Jugoslovanska Union - banka“

podružnica v Ljubljani, Zagreb, Beograd,
Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona,
Kranj, Maribor, Monšotor (Baranja), Murska Sobota, Osijek,
Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Škofja
Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos-Ayres (Argentina).

Afilijacije:

Budapest: Balkan bank r. t.

Split: Jugoslavenska industrijska banka.

Wien: Bankhaus Milan Robert Alexander.

== Delniška glavnica in rezerva ==

ca. K 200,000.000.

➔ Izvršuje vse bančne posle najkulantneje. ➔